

Asten, 20 juli 2021

Voorzitter, leden van de raad, college, luisteraars en kijkers van Siris e.a.,

Samen op weg naar een nieuw perspectief

Met deze werktitel beschouwt de fractie Samen voor Asten deze voorjaarsnota (VJN) en kijken we vanuit het verleden naar de toekomst.

Met het samengaan van Leefbaar Asten en D66-Hart voor Asten met een nieuw elan is er ook vanuit dit oogpunt beschouwd een nieuw perspectief ontstaan.

We willen u in deze beschouwingen allereerst meenemen in onze kijk op de toekomst om vervolgens nader in te gaan op de vier programma's uit deze VJN.

Is voor Samen voor Asten het glas half vol of bijna leeg en welke keuzes vinden wij daarin verantwoord.

Op deze vragen zullen wij u een antwoord geven.

Omdat Corona een grote invloed heeft op ons dagelijkse doen en laten, bevinden wij ons nog steeds in een onzekere tijd.

Gelukkig zijn er positieve ontwikkelingen zichtbaar en dit geeft perspectief voor de toekomst.

Als we het afgelopen coronajaar één les hebben geleerd, dan is het wel hoe belangrijk de publieke sector is. De zorg, het onderwijs en de politie en boa's bleken onmisbaar.

In de afgelopen jaren is men te vaak uitgegaan van korte termijnwinst door op deze sectoren te bezuinigen en dit breekt ons op de lange termijn op.

De informateur Herman Tjeenk Willink riep op tot een politieke cultuur die gebaseerd is op vertrouwen en matiging. Met de door efficiencykortingen verschaalde publieke voorzieningen –let wel voor gemeenten gaat dit om een bedrag van 2,4 miljard sinds 2015- zijn we niet klaar voor het realiseren van behoorlijke ambities en onze voorzieningen zijn zeker niet opgewassen tegen een volgende crisis.

Het afgelopen jaar hebben gemeenten veerkracht getoond, maar de rek is er nu wel uit. Toch wordt van gemeenten verwacht dat ze stappen zetten en dat we onze kwetsbare samenleving minder kwetsbaar maken en dat terwijl we over de volle breedte geconfronteerd worden met publieke instanties, die geen grammetje vet meer op de botten hebben. Om aan te komen is echt nodig dat we de benodigde middelen krijgen. De bodem van de gemeentelijke schatkist is in zicht en er gaapt een enorm gat tussen beleidsambities en de haalbaarheid ervan in praktijk.

Ook Samen voor Asten wil graag werken aan een politieke cultuur die gebaseerd is op vertrouwen op weg naar de begroting in het najaar en op weg naar een nieuw perspectief.

De financiële positie van de meeste Nederlandse gemeenten en zo ook de onze, is zorgelijk doordat de uitkeringen die wij krijgen vanuit het gemeentefonds aantoonbaar onvoldoende zijn.

Wat vast staat en wat ook wordt onderschreven door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, is dat de koek groter moet worden en dat de verdeling evenwichtiger dient te zijn.

Wat we nu weten is dat:

1. Het kabinet voor 2022 een bedrag van €1.3 miljard beschikbaar heeft gesteld ter compensatie van de jeugdzorg. Op basis van het huidige verdeelmodel is dit voor Asten € 860.000. Afspraken voor 2023 en verder worden aan het nieuwe kabinet gelaten. De verwachting is dat het Rijk, conform de uitspraken van de arbitragecommissie, het AEF rapport en De Raad voor Openbaar Bestuur, over de brug komt en vinden wij het reëel dat de aanvullende middelen structureel in deze voorjaarsnota zijn opgenomen. Voor alle duidelijkheid, onze fractie beschouwt dit niet als extra geld, omdat dit geld al jaren is bij geplust vanuit onze algemene middelen. Je kunt het zien als een openstaande factuur, die eindelijk wordt voldaan.
2. In de onderhandelingen van gemeenten met het Rijk is afgesproken dat de gemeenten gezamenlijk een bedrag moeten gaan besparen op zorgkosten. Het is op dit moment niet bekend of dit gevolgen zal hebben voor Asten.
3. Hoewel nog niet duidelijk, zijn de voorlopige uitkomsten van de herijking verdeling gemeentefonds al meegenomen in deze voorjaarsnota. Gelukkig is het doemscenario van 2020 geen werkelijkheid geworden waarbij we aannamen dat we gekort zouden worden voor € 50 per inwoner. Het scenario van nu biedt meer vertrouwen, namelijk een voordeel van €24 per inwoner.

Voorzitter, zoals bij de inleiding al aangeven, willen wij “ Samen op weg naar een nieuw perspectief”. Realiteit is wel dat die weg nog bezaaid ligt met onzekerheden terwijl ook de consequenties van ontwikkelingen en nieuwe wensen in deze VJN inzichtelijk worden gemaakt.

Niettemin stemt de fractie Samen voor Asten in met het voorgestelde scenario 2a, een sluitende begroting 2023 t/m 2025 inclusief de extra Rijksmiddelen.

Wij realiseren ons terdege dat de Provincie pas akkoord gaat met het meenemen van de extra Rijksmiddelen wanneer hierover door het Rijk een besluit is genomen.

Niet instemmen heeft onvermijdelijk tot gevolg dat we weer moeten bezuinigen in de orde van grootte van 8 ton.

Wij zullen de onzekerheden nu moeten accepteren, de keerzijde van de medaille is dat we onmiddellijk op belangrijke zaken moeten gaan bezuinigen en dat willen we niet.

Wij gaan er van uit dat er op korte termijn duidelijkheid komt vanuit Den Haag over de Rijksmiddelen, zodat we weten waar we aan toe zijn en of de weg die we willen bewandelen een zandpad of een snelweg wordt.

Naast de hierboven al genoemde compensatie voor de structurele tekorten op jeugd en de herijking van het gemeentefonds, waarbij eindelijk het door Asten lang bevochten medicijngebruik van tafel is, noemen wij hier ook het afschaffen van het abonnementstarief Wmo, het structureel afschaffen van de opschalingskorting en de compensatie voogdij/18+. Weliswaar moet het financiële effect van deze maatregelen afgewacht worden, maar het zal zeker meer op gaan leveren.

Programma 1; Bestuur en veiligheid

- Overgang naar ICT NML.

We hebben een recent verleden achter ons liggen met een ontvlechting en aansluiting bij deze nieuwe gemeenschappelijke regeling.

Onze fractie heeft eerder aangegeven dat de financiële investering weliswaar fors maar te verantwoorden is.

Onze ICT processen moeten gewaarborgd zijn en blijven.

Voorzitter, het zal u niet bevreemden dat onze fractie bij de behandeling van deze VJN terug komt op de burgerinitiatieven.

Onlangs hebben wij in deze raad een amendement ingediend, wat geen meerderheid heeft gehaald.

Met name de gevolgen voor het Vorstermansplein in Heusden vindt onze fractie te drastisch om zo maar in te stemmen. Vandaar vandaag een nieuwe poging van onze kant om tot een gedragen oplossing te komen die voor alle partijen soelaas kan bieden.

Allereerst een aantal opmerkingen over het Vorstermansplein;

Het dorpsoverleg Heusden heeft een ontwerp voor het Vorstermansplein ingediend in 2018 en gepresenteerd in deze raad. Dit initiatief heeft pas de status van een burgerinitiatief gekregen toen de spelregels omtrent burgerinitiatieven zijn vastgesteld door de raad in december 2019.

Het is mooi dat initiatiefnemers gekomen zijn met een ontwerp, maar onze fractie is en blijft van mening dat ze dan niet mogen worden afgescheept met € 100.000 voor een plan wat om en nabij € 800.000 kost, te realiseren.

Het Vorstermansplein is een openbare ruimte en de aanpassing hiervan is een verantwoordelijkheid van de gemeente, waarbij het te waarderen is dat er al een ontwerp ligt.

Het had wat ons betreft van meet af aan niet als een groot burgerinitiatief behandeld moeten worden. De Markt in Asten is afgelopen decennia al 2x op de schop gegaan en de kern van Ommel is minimaal 1x onder handen genomen. Grote burgerinitiatieven bestonden weliswaar toen nog niet, maar deze projecten waren hier nooit onder geschaard.

In het kader van de vitale kernen ook in Heusden nemen wij dit zeer serieus en is het niet teveel gevraagd van ons als volksvertegenwoordigers om dit plan samen met de initiatiefnemers te bekijken wat er echt moet gebeuren en niet op voorhand te roepen dat dit niet nodig is.

Ook Heusden groeit in omvang en door recente ontwikkelingen zoals o.a. bij de Pandoer, komt het gebruik van het Vorstermansplein mogelijk ook in een ander daglicht te staan.

Zoals eerder aangegeven zijn wij van mening dat hiervoor op dit moment geen financiële ruimte is en dat sluit aan bij het raadsbesluit wat we genomen hebben bij de behandeling van de begroting 2021.

Wij stellen daarom nogmaals voor om de € 100.000 die in de VJN staat opgenomen onder burgerinitiatief Vorstermansplein te laten vervallen en het project Vorstermansplein in het licht van de toekomstagenda 2030 en de pijler Vitale kernen op te nemen in de begroting als Pm-post 2025.

Wij dienen hiervoor een amendement in.

Voorzitter, dan het budget voor de nieuwe grote burgerinitiatieven.

Hiervoor staat nu een structureel bedrag opgenomen van € 150.000.

Dit bedrag is willekeurig en zonder goede onderbouwing tot stand gekomen.

Wij stellen het volgende voor om;

- Voor 2022 het bedrag van € 50.000 voor het Skatepark TiPi op te nemen, omdat dit is toegezegd en het restant van € 100.000 te laten vervallen.
- Het budget van € 150.000 voor de jaren 2023 t/m 2025 te laten vervallen en als PM-post op te nemen. Met als onderbouwing dat er op dit moment geen groot initiatief wat in aanmerking zou kunnen komen voor een bedrag ingediend of bekend is. Gezien het proces wat hierover onlangs is afgesproken, namelijk dat grote initiatieven na beoordeling door het college aan de raad worden voorgelegd, is het niet aannemelijk dat dit gerealiseerd kan worden in 2022.
- Een evaluatiemoment in te plannen in het 3^e kwartaal van 2022, zodat de raad op voorhand betrokken wordt. En afhankelijk van de conclusies structureel een bedrag hiervoor in de begroting op te nemen.

Ook hiervoor dienen wij een amendement in.

Instemmen met beide initiatieven levert meteen een besparing op.

Programma 2: Sociaal domein

In de afgelopen tijd is er veel meer zicht gekomen op de werkelijke kosten in dit domein.

Dit is belangrijk om op tijd te kunnen bijsturen.

Onze fractie juicht het toe dat er in september een bijeenkomst wordt gepland voor de raad over deze complexe materie en er meer inzicht kan worden geboden.

Doordat de rekenwaardes continu veranderen zoals cliëntenaantallen en hulpvragen is het lastig vergelijken met voorgaande jaren.

Bekend is wel dat we onvoldoende middelen krijgen en dat de verdeling voor Asten ook nog onevenredig nadeel met zich meebrengt.

Vóór 2019 hadden we hiervoor nog een reservepotje begroot, maar dat was in 2018 leeg.

Vanaf 2019 zijn we, mede door het rekenkameronderzoek waaruit bleek dat we te weinig hadden begroot, reëler gaan begroten en hierdoor lijkt het tekort jeugd ten opzichte van de Rijksmiddelen minder.

Afgezet naar de Rijksmiddelen hebben we het in 2020 over een bedrag van 1.5 miljoen euro en hiervan hebben we zelf 1 miljoen gecompenseerd, waardoor het tekort op jeugd daadwerkelijk € 500.000 is.

Ondanks het tekort stellen wij vast dat we niet door onze ondergrens zijn gezakt en kwaliteit altijd prioriteit heeft gehad.

In Asten zijn we niet genooddaakt om maatschappelijke voorzieningen te sluiten om de rekening te kunnen blijven betalen.

Onlangs is het nieuwe beleidsplan sociaal domein gepresenteerd met de nieuwe contouren. Onze fractie vindt de hierin genoemde speerpunten goed gekozen. Hiervoor is vaak het oor te luisteren gelegd bij betrokken organisaties en onze inwoners zijn ook gehoord. Uiteraard zijn we benieuwd hoe de input van de raad straks vertaald wordt naar een werkbaar document.

Zoals al eerder gezegd, verdeling van de koek zal voor de bekostiging van het sociaal domein en meer specifiek voor de jeugdhulp zoals ook door de VNG bepleit groter en evenwichtiger moeten worden.

Ook Asten kan geen geld uitgeven met een lege beurs

Verheugd is onze fractie dat de inspanningen vanuit het college naar verenigingen m.b.t. het HAFA-onderwijs positief hebben uitgepakt. Meerdere fracties in deze raad hadden hierop aangedrongen en wij complimenteren het college hiermee.

Programma 3: Ruimtelijke domein

Jarenlang heeft het sociaal domein de twijfelachtige eer gehad het zorgenkindje te zijn, maar Samen voor Asten voorziet dezelfde zorgen in het ruimtelijk domein. De onzekerheden t.a.v:

- De omgevingswet.
- De kosten voor (infrastructurele) projecten waar steeds vaker geld bij moet.....
- De grote opgaven energietransitie, klimaatbestendig en de transitie van het landelijke gebied.

En daarnaast worden we op dit moment geconfronteerd met stijgende bouwkosten.

Samen voor Asten wil de ontwikkelingen in het ruimtelijke domein met veel aandacht volgen. Er moet alert gereageerd worden, zodat we niet achteraf met bedragen geconfronteerd worden die vooraf niet waren voorzien en begroot.

Een realistische kijk is nodig om, als het moet, ambities bij te stellen als blijkt dat zaken financieel niet haalbaar zijn. Daar staat tegenover dat uitstel ook geld kan kosten. Investeren in kwaliteit blijft daarom de leidraad.

Onze fractie is enthousiast over het meerjarenprogramma Land van de Peel.

Als echte aanjager met een meerjarenprogramma wat nog in ontwikkeling is, wordt de Peel met concrete activiteiten breed op de kaart gezet. Dit vinden wij een goede investering.

Programma 4: Economie en financiën

Innovatiehuis de Peel.

In tegenstelling tot het Land van de Peel is onze fractie kritischer m.b.t. Innovatiehuis de Peel.

De budgetten zijn t/m 2023 opgenomen in de begroting met € 121.000 structureel en het is onzeker of dit na 2023 wordt voortgezet.

Wij hebben al vaker aangegeven niet onder de indruk te zijn wat er geleverd wordt.

Het komt bij ons over alsof er gezocht wordt naar projecten, om het beschikbare geld te besteden. En daarnaast nemen wij waar dat er projecten overlappen met regionale ontwikkelingen zoals in het onderwijs, de arbeidsmarkt en de zorg.

De opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatbestendig en de transitie van het landelijke gebied vragen om innovatieve oplossingen. Juist op dit gebied (het woord zegt het al) kan het Innovatiehuis een belangrijke rol spelen. Samen voor Asten vindt dat het Innovatiehuis de afgelopen jaren te weinig ambitie en resultaten heeft laten zien op dat gebied.

Wij vinden dat de organisatie als kartrekker moet fungeren: een organisatie die bottom-up werkt en de verbindingen zoekt. Kortom voor het bedrag van € 120.000 zien we te weinig resultaten.

Wij vernemen graag het college standpunt in deze.

In het afgelopen jaar zijn er 172 meer huizen in Asten gebouwd. Ook is de gemiddelde WOZ waarde met zo'n 11% gestegen.

Dit betekent volgens onze fractie dat de OZB niet nogmaals met 1.5% moet worden verhoogd.

Gebruik de OZB als een echte sluitpost en niet als een kassa-machine als dat niet echt nodig is.

De titel van onze beschouwing is “Samen op weg naar een nieuw perspectief”.

Tijdens de laatste bezuinigingsronde is door meerdere fracties, ook door de onze, geroepen om - als de begroting een positiever beeld laat zien- de bezuinigingsmaatregelen onder 3A en 3B in de scenario-ontwikkeling terug te draaien. Wij moeten doen wat we gezegd hebben en ook een nieuwe perspectief geven aan verenigingen, inwoners als dat beeld realiteit gaat worden.

Wij noemen bv. de mantelzorg die niet meer door Onis kon worden uitgevoerd. Maar ook het beschikbaar stellen van meer uren voor handhaving.

Voorzitter, afsluitend.

Hopelijk breken er financieel betere tijden aan.

Maar dan nog moeten we ons goed realiseren dat we het geld wat we zelf hebben moeten bijplussen niet gecompenseerd wordt en dat is geld wat we niet hebben kunnen inzetten voor onze gemeenschap.

De spiegel die wij ons zelf en de raad willen voorhouden is dat we hopelijk met het nieuwe (financiële) perspectief ook lef moeten tonen en eerder gedane toezeggingen in dit perspectief opnieuw moeten beschouwen. Zoals gezegd: kijken naar de eerder genomen bezuinigingsmaatregelen en bezien of we zaken kunnen terugdraaien.

Samen voor Asten wil in mogelijkheden denken en de ambities van de toekomstagenda hoog op de agenda houden. Dat is volgens ons belangrijk. Door onderbouwde keuzes te maken en niet alvast te reserveren voor zaken die nog onbekend zijn, hebben we hier ook meer ruimte voor. Vandaar de beide amendementen die we vandaag aan u allen voorleggen.

Tot zover onze beschouwing in de eerste termijn.

Fractie Samen voor Asten

Ellen Berkers-Coolen

Ivonne Berkers

Maarten van den Boomen

Antoon Driessen

Tiny van den Eijnden

Gijs de Jong

Math Vankan

Remco Wever